

Les administracions, a tots els nivells, es troben col·lapsades econòmicament. La crisi econòmica és l'única responsable d'aquesta situació?

—En absolut. Ens hem de preguntar per què en l'època d'eufòria econòmica moltes administracions, a tots els nivells, no van tenir superàvit. Es va anar gastant tot allò que es tenia, i més, pensant que, com que la recaptació pujava, mai no faltarien els diners. Aquest va ser un gran error que ara es paga, i impedeix de fer polítiques keynesianes.

—A partir del 2008, quan esclata la crisi, es continua gastant més i creant dèficit?

—Sí, malgrat que, com jo vaig sentir dir a alguns tècnics del Departament d'Economia del govern tripartit, la Generalitat ja tenia indicis de la crisi el 2007, perquè havia caigut la recaptació de l'impost de transmissions patrimonials, que és el principal impost cedit al 100%. Tothom va reaccionar fent retallades i adaptant els ingressos? La resposta és un no rotund. Potser la conselleria d'Economia va intentar posar-hi alguns frens, però el resultat va ser nul, bé perquè les mesures van ser un fracàs, bé perquè els departaments gastadors no van fer-ne cas.

—Arribats a aquest punt, diríeu que la situació de les administracions públiques ja és molt crítica?

—La situació és molt delicada en tots els sentits. Moltes comunitats autònomes i ajuntaments es troben que les institucions bancàries ja no els concedeixen préstecs, i l'emissió de bons *patriòtics* no sempre troba resposta en els ciutadans, com és el cas del País Valencià. La pilota es va fent més grossa si no es busquen solucions que no passin pel crèdit. En aquest sentit, tots ens hem de prendre molt seriosament les retallades, que a parer meu són imprescindibles.

—Ara les retallades són evidents en tots els departaments. Però sembla que no n'hi ha prou. Augmentar els ingressos és part necessària de la solució?

—El marge d'apujar ingressos sempre hi és, però no és gaire elevat, i imposar petites taxes com s'ha fet fins ara —i en el cas de Catalunya potser empipant el ciutadà— no és la millor mesura.

“Un ajuntament no té dret a existir si no garanteix uns comptes transparents i puntuals”

Joaquim Solé i Vilanova (Igualada, 1952) és catedràtic d'hisenda pública de la UB i director del màster d'hisenda autonòmica i local de la UB. Creu que la societat encara no ha entès que s'han acabat els equipaments faraònics, i adverteix que el cas de l'Ajuntament de Moià (Bages) es reproduceix a més municipis catalans.

JORDI PLAY

Les principals accions han de venir per la via de la despesa, tot i que costa molt de veure'n els resultats. S'ha canviat bruscament la tendència d'una època en què la feina de totes les administracions era gastar, no hi havia límits en les ganes de satisfer la demanda. I no ha estat fins fa un parell d'anys que algunes administracions han decidit de començar a fer els deures, i encara n'hi ha moltes que no els fan. Els ciutadans, en canvi, tenen la sensació que les retallades són profundes, i els efectes ben visibles. Doncs no és ben bé així... A tot estirar, s'aconsegueix una desac-

celeració del creixement i dels dèficits, però la pilota es va fent més grossa igualment.

—Un ajuntament ha de pagar els llibres de text o subvencionar places d'escola bressol?

—La resposta curta és que no. Només hauria de pagar llibres de text aquell consistori al qual sobressin diners un cop satisfetes les competències obligatòries. Ara, amb un pressupost sostenible i equilibrat pots fer el que vulguis. Però hi ha una segona qüestió de fons, i és que la Generalitat, des de fa uns quants anys, suggeria als ajuntaments

que participessin en el finançament de determinats serveis, com les escoles bressol. Ha estat una trampa per a tots dos, perquè eren competències que no pertocaven als ajuntaments. Fins i tot s'han fet finançaments estranys, amb piscines o escoles bressol, buscant tercers que hi contribuïssin. Tota aquesta enginyeria financera s'ha demostrat nefasta. Ajornar l'endeutament perquè no figuri en la comptabilitat d'avui és enganyar-se. A l'hora de la veritat l'endeutament hi és.

—El cas de l'Ajuntament de Moia, en què el nou alcalde hi ha trobat un

forat econòmic descomunal, és una excepció?

—No, hi ha més casos Moia. En aquest sentit, tant els ajuntaments com els departaments d'Economia i Governació de la Generalitat haurien de buscar solucions per a demostrar que es vol redreçar aquesta situació, per a poder pactar amb els bancs un pla de sanejament que, per força, serà a llarg termini. Moia no es farà ni en quatre anys ni en vuit.

—És normal que la meitat del pressupost d'un ajuntament es destini a sous, com sembla que va ser el cas de Moia?

—Que el percentatge de sou sigui molt elevat en un determinat ajuntament pot ser un símptoma, però també ho és que el capítol 2 sigui molt voluminós, perquè fa referència a serveis externalitzats. Moia pot haver tingut un problema amb els sous, però, sobretot, l'explicació està en el fet que s'han fet inversions sense preveure si eren sostenibles i sense tenir-ne clar el finançament. Hem de reflexionar sobre per què ha arribat a existir un cas com Moia, què ha fallat en les nostres institucions perquè hagi passat això.

—Fins fa molt poc, als ajuntaments no els ha exigít ningú de tenir els comptes fets i lliurats puntualment.

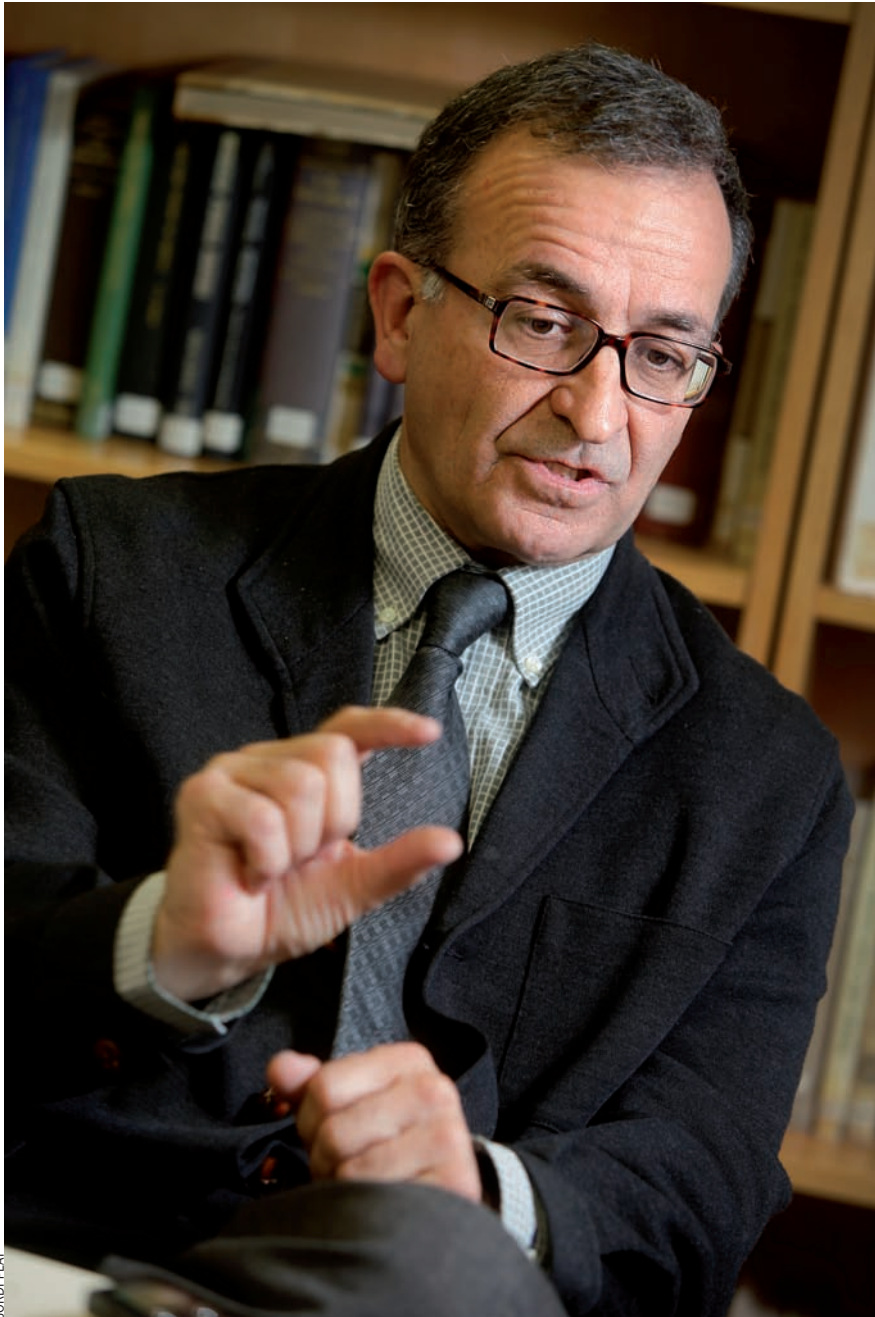
—Aquí hi ha el problema. S'havien d'haver detectat irregularitats fa temps, i si aquest endeutament era tan elevat, la Sindicatura de Comptes, Economia i Governació —almenys— n'havien d'haver donat compte. La tutela financera de la Generalitat sobre els ajuntaments no ha funcionat correctament. Que tot de cop se sàpiga que Moia deu 4.500 euros per habitant vol dir que no han funcionat els senyals d'alarma.

—Actualment, hi ha 947 municipis, que s'afegeixen a consells comarcals i diputacions. Penseu que s'hauria de retallar també per aquí?

—Si féssim un exercici de laboratori i Catalunya comencés des de zero, no tindria més de 100 o 150 municipis. Però la realitat és diferent. Hem de ser realistes, els municipis no es poden fer desaparèixer del mapa de sobte. La via no ha de ser la fusió dràstica dels municipis, però sí que hi ha d'haver vies per a incentivar els municipis a prestar els serveis mancomunats o a arribar a fer fusions voluntàries.

—Serà difícil, incentivar fusions voluntàries...

—Sí, les fusions voluntàries seran amb comptagotes, no és cap solució a mitjà termini. Però, així i tot, la legislació i els incentius haurien de ser-hi, perquè els municipis s'hi encaminessin. Potser és un camí de cinquanta anys, però és que els darrers anys hem anat en la direcció contrària, veient amb simpatia que els municipis se segreguessin. És fàcil de dir-ho des de Barcelona, i molt més difícil que ho sentim fora de Barcelona i als municipis de menys de 5.000 habitants. La

JORDI PLAY

solució podria ser una mancomunitat reforçada, que un cop siguis dins no en puguis sortir fàcilment, i que a la vegada hi hagi incentius per a ser-hi. Si a aquestes mancomunitats els traspaséssim l'IBI, l'IAE i una part de l'impost sobre vehicles, tindrien finançament propi i més serveis. Seria un gran atractiu.

—Hi ha massa administracions, per sota de la Generalitat?

—Sí, però veig complicat com canviar-ho. Els polítics s'han de mullar. Si ens qüestionem els consells comarcals i les diputacions, la decisió serà políti-

ca i, en tot cas, el primer que haurien de fer aquestes administracions abans de retallar res és garantir els serveis de secretaria i intervenció a tots els ajuntaments. Els ajuntaments petits han de complir les mateixes exigències que els grans pel que fa a la transparència financera i, si no hi arriben, se'ls ha d'ajudar, potser amb un interventor mancomunat.

—Molts ajuntaments diuen que no poden pagar un interventor, i que per això no presenten els comptes correctament i a temps. S'han de fer excepcions, en aquests casos?

—Un ajuntament no té dret a existir si no pot garantir uns comptes clars, puntuals i transparents, i tampoc si no pot donar garanties jurídiques a tots els actes que s'executin en aquell lloc. O pot pagar el secretari —que no cal que cada poble de 300 habitants en tingui un—, o si més no ha de participar en una part de la despesa. La Generalitat ha estat massa tova durant molts anys en aquest sentit, i ara l'estat és exigent dient que l'ajuntament que no presenti el seu pressupost no rebrà la participació d'impostos estatal. I els ciutadans també han de ser exigents, i en moltes qüestions encara ens trobem en l'infantilisme fiscal, al nostre país.

—Sovint guanyen eleccions polítics corruptes o que han fet una gestió desastrosa...

—Posem l'exemple de Moià. Allà poden tenir-hi molta responsabilitat els polítics dels últims anys, o l'alcalde que ha estat al poder 28 anys, però els ciutadans que l'han votat una vegada i una altra... La pregunta que em faig és per què els catalans no votem més amb la mà a la cartera?

—Què poden fer els ajuntaments en dificultats per a sortir del pou?

—Alguns ajuntaments tenen marge per a revisar l'IBI i les taxes i preus de serveis municipals. És just que cadascú pagui una part del servei. No tota la justícia ha de consistir a fer pagar impostos als rics i que no en paguin els pobres. Per tant, que es paguin taxes pel transport urbà, l'escola de música, l'escola bressol, el museu, el polisportiu, etc., té sentit, perquè fa més transparent el cost dels serveis i es pot relacionar impost i despesa. Si ens fem més càrrec del preu dels serveis, moderarem la demanda.

—El joc polític, sobretot quan hi ha eleccions a prop, consisteix a oferir al votant molts més serveis i prestacions. És difícil de canviar aquest sistema de funcionament.

—Certament. I, a més, no hi ha cap ciutadà que s'hagi rebel·lat perquè el seu ajuntament fes tres anys que no presentava els comptes! Molts ajuntaments cometen una greu irresponsabilitat quan construeixen una instal·lació i no planifiquen el cost d'engegar-la i mantenir-la, i es preocupen només de pagar-ne la construcció.

—Potser les diputacions i els consells comarcals s'han acabat convertint més en un refugi per a càrrecs de partits que no pas en ens de gestió de serveis mancomunats. Cal menys política partidista i més gestió econòmica?

—Tant a l'hora de donar serveis com de retallar, les decisions són dels polítics, però sí que s'han de reclamar uns pressupostos justos i sostenibles. Convé molt que els mitjans de comunicació expliquin al ciutadà les barbaritats que s'han fet, perquè tothom admet aquestes bestieses, però el que encara no té la piscina al poble la continua reclamant. I el poble que té un teatre, en vol un de més gran. És una malaltia que tenim com a país. Al voltant de cada campanar, hi volem tots els equipaments del món, encara que siguin infrutilitzats, i fem bandera de tots aquests equipaments com a essència del poble. Hem fet tard, perquè hi ha massa equipaments. Em sap molt de greu que aquesta crisi s'allargui tant, i encara continuarem trontollant, però per a fer pedagogia ben feta, encara no n'hem tingut prou, amb la crisi que arrosseguem, i penso que ens reeduca-

rem el mínim necessari si tenim tres anys més de crisi, que crec que segur que els tindrem.

—Aprendre'n a cops de bastó!

—Aquí tothom diu que hem malbaratat, però les actituds no sempre canvien. El ciutadà no ha canviat prou de mentalitat per tal que, per exemple, quan arribin les eleccions, voti aquell polític que li ha ajustat el pressupost, i en canvi consideri negatiu que s'hagin fet inversions desmesurades. Sempre hem valorat els governs segons les inversions que s'havien fet. Igual com Franco, que anava inaugurant pantans. Jo he vist petits Francos en molts ajuntaments quan s'inaugurava alguna cosa.

—Encara es talla la cinta...

—És aquest estil ranci, la fotografia de la cinta és el més important. Com podem aconseguir entre tots que el ciutadà s'adoni que els autèntics herois no són els que fan inversions, sinó els que s'han trobat amb una situació de fallida o de col·lapse i intenten posar-hi ordre, donant la cara i canviant la forma de gestió? Ara ja no es pot gestionar l'abundància, perquè no n'hi ha; ara la gestió és per a anar endarrere.

Molts polítics hi deixaran la pell, amb les retallades, i arribaran les eleccions i les perdran. La gent ha d'entendre que s'han acabat les dècades d'inversions fastuoses.

—Cal una normativa més estricta, en matèria de control de les administracions?

—La legislació ha estat molt generosa amb els límits d'endeutament permesos als ajuntaments. I, a més, no hi ha hagut càstig o penalització quan un ajuntament ha superat aquests límits. En el decret de fa dues setmanes, que obliga els ajuntaments a presentar la llista de proveïdors pendents de pagar, es diu que es considerarà que ha comès una falta molt greu aquell interventor que, quan un proveïdor li ho demani, no el posi a la llista. Però, i els polítics? No fan una falta greu quan gasten més del que tenen pressupostat? No hauríem tingut el cas de Mojà si s'hagués penalitzat el polític que sobrepassava determinats límits generosos. L'enginyeria financera que s'ha fet només ha servit per a amagar més dèficit i més deute del que realment es declarava.

Gemma Aguilera